مسئوولیت متن و شکل بدوش نویسندۀ مضمون میباشد، عقیدۀ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد

پوهاند محمد بشیر دودیال ۲۰۲۰/۱۲/۲۷

د افغانستان د خطاطی او میناتوری هنر

لومړۍ برخه

یوه خاطره او دموضوع سریزه:

پلارته مې دې خدای(ج) فردوس جنت نصیب کړي، وروسته تردې چې شروط صلوة يې راباندې ولوست، پنج کتاب، خواجه حافظ او دهغه وخت نور کتابونه يې را وښودل، په دې لړ کې يې حسن خط ته کینولم. په اول کې به يې سپینه خاوره خپله راته جوړوله، د لرګي په تخته يې راته لیک کاو، ملافه به يې راته لیکله، وروسته يې سیاهی جوړول را زده کړل او نيی قلم به يې راته په تیره چاقو(سر) کاو. په سیاهی باندې پرکاغذ مشق تر سپینی خاورې ډیر په زړه پورې و. د خط ډولونه يې را وپیژندل: نستعلیق، کوفی، ثلث، شکست،...خو زما ډیره علاقه نستعلیق او ثلث سره وه. په همدې خاطر آن لا دریم ټولګی کې وم، چې زموږ ښوونکی راته وویل چې د ترقی تعلیم او حاضری پر پوښ باندې ولیکم:

ترقی تعلیم صنف سوم الف

حاضری صنف سوم الف

نګران: ګل مکی.

دواړه مې ولیکل. د معلم صاحب په هدایت مې د ښوونځی د دیوالي جریدې عنوان هم ولیک او په یوه بل شین بخن کاغذ مې (سوم الف) ولیکل چې د ټولګی پر سره يې لګولی و. ما به هره ورځ هغو ته په کتلو فخر کاو.
دوه –درې کاله وروسته، داستقلال د جشن په یوه شپه ، د جشن په ننداراتونو له پلار سره ګرځیدم، دا وخت به شاید څلورم یا پنځم ټولګی کې وم، یوه ننداراتون ته ننوتو، مخامخ د اعلیحضرت او ملکه حمیرا عکسونه وو، یوه برخه کې د افغانستان د خطاطی او میناتوری بیللګې وی، په دې کی مې پام شو چې پلار مې پرچوکی ناست یو چاته ورتاو شو؛ ورسره ستړی مه شی يې وکړه: ډیره لنده او داسي ښکاریدل چې هغه دخبرو وخت نه درلود، فقط لکه د شاوخوا خطاطی لیکنو په شان بی حرکته ناست و، ترځو موږ د ننداراتون ټوله دوره وکړه هغه ته به مې ورکتل همداسی غلی ناست و، لکه سا چې پکې نه وي. کله چې راووتو لا هم د اتشبازی وخت ته څو شیبې پاتې وې. پلار څخه مې وپوښتل : هغه قرقلی يې چې پر سر وه هغه څوک و او ولی هلته ناست و؟
پلار راته وویل دا د افغانستان خطاط هفت قلمی وکیلی پوپلزی و. ودې لیدل چې د خط هر ډول يې په ننداراتون کې د پاچا عکس سره ایښی و، دا خو د خط کمال دی که نه! هغه نرې تور بریت او ببرې وروځې لرلې. شاید آتشبازی ته به هم نه وی راوتلی او تر نیمی شې به همالته ناست و؟!
دوه درې ورځې وروسته مې پلار کلیزه کتله، کله يې چې وکتله مخکی تر دې چې جیب ته يې کړی ماته يې وویل: دا د عزیزالدین وکیلی په قلم لیکل شوی. هک ورته حیران شوم، کله يې چې زما حیرانتیا وکتله، له جیب څخه يې دوه ګون را وکیښ، په هغه باندی لیکل شوی کربښې (۲افغنی) يې راته وښودې: دا هم د عزیزالدین وکیلی خط دی. نور هم حیران شوم. دا وخت مې دافغانیو په لوټونو هم خط او هم میناتوری انځورنو ته پام شو.
زما شوق هم لیک او میناتوری سره زیات شو. کله کله به مې بسم الله الرحمن الرحیم او مبارکه طیبه کلمه لیکله شاخوا به مې (میناتوری !) کوله، خو یوه ورځ پلار راته وویل چې کلمه او بسم الله مه لیکه چې کوم ځای ونه لویږی.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

اوبال لري، خو د حافظ له ديوان څخه يې د شعرونو په ليکلو کې وهڅولم. دغه ديوان ټول په نستعليق و. دمحصلی پر مهال مې د سيدجمال الدين پرزيارت يوه ليکنه ولوسته ورلانديې ليکل شوی وو:
خطاط: پيرزاده
دا هغه څوک و چې ډير پخوا کلونه(غالباً له نن څخه شپيته کاله مخکې) يې ده بوری چوک کې د مرمروپه تيږو خطاطی کوله. ورو ورو دغو مسايلو د خط او خطاطی تاريخ ته ځير کړم. يو وخت مې په دې برخه کې ډيرڅه ولوستل او يوڅه مې وليکل چې ډيره برخه يې د هرات ميناتوری، او څه ناڅه په افغانستان کې خط او د خط هنر و. دا وخت را ته ثابته شوه چې دهرات دميناتوری مکتب يو ځانګړی سبک او مکتب دی چې ټولی نړی، او له هغی جملې زموږ خپلوليکوالو،د پخوانی شوروی ليکوالو، فرانسويانو، انګريزانو او نورو غربی څيړونکو پوره معرفی کړی و. ټولو د افغانستان دهرات مکتب بللی و. يو څو اخځونه می په ياد دي:
✓ راولند، بنجامين. هنر قديم افغانستان. ترجمه‌ی احمدعلی‌کهزاد، وزارت اطلاعات و کلتور، با همکاری مؤسسه انتشارات فرانکلن کابل-نيويورک.
✓ توينی ، انګريزی مورخ- افغانستان .
✓ رفيع، حبيب الله. دهيواد دغه نامتو څيرونکی په افغانستان کی د خط په هکله څيرنه کړی او له دې پرته په خپله يې څو کاله مخکې د خط يو لاربسود پيښور کی ليکلی او خپور کړی يې و.
✓ رحيمی، عبدالکريم. مکتب هنری بهزاد. انتشارات اتحاديه انجمن‌های هنرمندان افغانستان، چاپ اول، کابل.
✓ سرمحقق محمد آصف ګلزاد. دافغانستان د علومو داکاډمی دغه نامتو څيرونکی دافغانستان د خط او ميناتوری په هکله يو مستقل اثر کښلی چې څو کاله مخکی په کابل کی چاپ شوی و.
✓ ګودرزی، مرتضی. در راه تکامل برخی ويژگی‌های مکتب هرات. مجموعه مقالات همايش بين‌المللی کمال-الدين بهزاد، چاپ اول
عثمانوف، عارف. استاد کمال‌الدين بهزاد وهنر خطاطی و نقاشی افغانستان
✓ مهرګان، مجيد. هنر کتاب‌آرايی دوره تيموری- نقش اسطوره‌ی کهن و نقاشی اقوام بومی در زيرساخت نقوش تزئينی و تذهيب(هنر کتاب‌آرايی) و ذکر حکمت معنوی
له دغو ټولو اثارو څخه ښکاری چې د افغانستان د ميناتوری هنر يو ځانګړی سبک و چې په همدې نوم يې نړيوال شهرت موندلی و. اوس هم د دغه سبک شاګردان په افغانستان کی شته او په همدې شيوه کار کوی.

د افغانستان تاريخی تير مهال ته په کتنی سره په دی باندی پوهيدلای شو چې دغه هيواد په بيلابيلو دورو کی د هنر په پرمختګ کی مهمه برخه درلودله؛ افغانستان په اسلامی دوره کې د بيلابيلو هنرونو رامځته کوونکی او د هنری بيلابيلو سبکونو او ډولونو سرچينه وه. په تيموری دوره کی د ميناتوری هنر خپل لوړ پړاو ته رسيدلی و. له ډيرو لرغونو وختونو څخه تر نن ورځی پوری له ختيځ څخه لويديځ ته د رسيدلو او د آسيا د بيلابيلو سيمو د سره يو ځای کولو ټکی (نقطه وصل)و.
اوسنی انګريز تاريخ ليکوال توينی دغه مفکوره داسی راسپړلی ده: دغه سيمه د راخپلولو او بيرته خپرولو يوه دايره ده او په دغه خاوره کی مدنيتونه د بهرنيو افاقو (لاملونو) له اغيزی څخه رامنځته شوی دی. د افغانستان جغرافياوی کيفيت، د هوا او تودوخی اغيزی د مدنيت بنه جوړه کړی ده. له لويديځ لوری څخه هريرود او د سيستان دښتو

افغانستان له ایران څخه راجلا کړی دی. شمال لوری ته د آمو سیند (اکسوس)[1]افغانستان د مرکزی آسیا له هیوادو راجلا کړی دی چی هلته سیتی قومونه (تورانی) خلک اوسیدل. لړ شمیرترکان هم د میلادی لومړنیو پیړیو په ترڅ کی دغو سیمو ته راغلی دی او بومی خلکو سره یوځای شوي. افغانستان د لوړو غرونو په واسطه ایسار شوی. په افغانستان کی هنر لکه د نورو ښکارندو په شان، د تاریخی ناوړه پیښو له امله له ډیرو بدلونو سره مخامخ شو او ډیر ځله تیری او تاړاک لاندی راغلی دی. تر کلتوری یرغل لاندی راغلی چی د نورو ټولنیزو او کلتوری پیښو سره یو ځای پکی نوی مدنیتونه جوړ شوی دی او ځینی وخت بیلابیلو تعصباتو سره مخامخ شوی دی. تاریخ ته په کتلو سره د چنګیز له یرغل سره سم؛ زمونږ د هیواد ډیر زیات هنری آثار او لاسته راوړنی له منځه ولاړی، همداسی هم د سلطان علاوالدین جهانسوز د لتاړ پرمهال د غزنی ښکلی ښار ویجاړ شو. وروسته بیا د شپاړسمی پیړی له پیل څخه د اتلسمی پیړی تر لومړنی نیمایی پوری یو ځل بیا افغانستان د پردیو تر یرغل لاندی راغی او جګړی او تالان ډیر څه له خاورو سره خاوری کړل. په دغو کلونو کی ملی خپلواکی ډیره محدوده شوه، د بیلګی په توګه د هرات هنری او ادبی مکتب هیر شو او یو شمیر نوري کلتوری سرچینی او مرکزونه هم ړنګ شوی وو او ښارونه مخ په نړیدو وو، مدرسی تړل شوی وی او له دی امله چی کومه هڅونه نه وه، نو ډیر لړ هنرمندان مو هم نه درلودل او زیات شمیر یی نورو ګاونډیو هیوادونو ته ولاړل. په دغه ډول اکر کی بیا یو شمیر فرهنګی څیري لکه کاشفی، علی شیر نوایی، بهزاد، کاظم خان شیدا، دولت لوانی او میرزا خان انصاری او داسی نور راڅرګند شول.

د هرات مکتب په دوو پړاونو کی پرمختګ وکړ او د دواړو پړاوونو مخکښان یی د تیموری کورنۍ هنر پالونکی و چی هنرمندان به یی په ډیر شوق او په پوره مینه پالل او د هغو ملاتړ به یی کاو. هغوی د میناتوری له قواعدو او معیارونو سره سم، د وخت د شرایطو مطابق یو همغږی پرمختګ رامنځته کړی و. دا قواعد له پلرونو او دچنګیز له دوری مخکې دوی ته په میراث پاتې و. د هرات هنری کارګاه د باینقر د زوی شاهرخ پرمهال ډیره اوچته توانایی او ښه پیاوړتیا ترلاسه کړی وه او د هنری هستولو او سنجیدګی په ترکیب کی یی ډیر رغنده رول ترسره کړ او په دغه سیمه کی یی یو بیساری غوریدلی هنر وزیږاو. په دغه کارګاه کی د نوښتونو د رامنځته کولو لپاره یو شمیر طرحی او نقشی چمتو شوی. د تیموری هنر پالونکو هڅی چی دوی خپله هم په ښکلی خط او انځورګری پوهیدل، په دغو نوښتونو کی ډیری اغیزمنې وې.

د هرات د مکتب په پیل کی په میناتور کی چینی تو مینی د پام وړ عنصر و، خو ورو ورو دغه عناصر مهار شول او نورو تکړه هراتی انځورګرانو په یو شمیر ذهنی تجسماتو او د خپلو بصری لیدنو – کتنو پربنسټ نوی بدلونونه راوستل او د دغی سیمی د میناتور یو واحد طرز یی جوړ کړ.

***انځورونه**: په افغانستان کی په ډیرو اثارو لکه لرګی، لوښي،چینی، کولالی او نورو کی میناتور هنرښکاری*

د هرات په بل دوهم پړاو کی یو د پام وړ غوره نظم ترلاسه شو او د هرات میناتوری خپل ځانګړی هویت او شخصیت ترلاسه کړ. دا هم باید وویل شی چی په دغه دوره کی د چینی انځورونو په دود کیدو کی د چینی اجناسو (چینی لوښی، رختونه، اوبدل شوی ټوکرونو او نورو) واردیدلو او تجارت ډیر رول درلود. د لومړی پړاو په کتاب لیکلو او د کتابونو په سینګارولو کی په تاریخی مضامینو (جامع التواریخ، مجمع التواریخ او د طبری تاریخ) حماسی آثارو (د

[1]Ecsos د هغه سیند نوم دی چی د افغانستان شمال ته بهیږی او افغانستان یی له ترکمنستان، ازبکستان، قزاقستان او تاجیکستان څخه جلا کړی.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

فردوسی شهنامه)، غنایی آثارو (شعرونه او د نظامی خمسه) باندی ډیر تاکید وشو چې د هغه مهال د شرایطو یوه غوښتنه وه. داسې ښکاري چې د تیموری شهزادګانو سیالی د میناتوری په پرمختګ کی ډیر خدمت وکړ. د کتاب په سینګارولو له هنر څخه ګټی اخیستلو، د فکر د بیانولو او د سیاسی مفکورو د خپرولو د چارو اغیزی له تیموریانو څخه وروسته دوره کی هم ښکاري. دغه دود تر نولسمی پیړی؛ د سراج الاخبار، امان افغان، شمس النهار په ورځپانو، لومړنی افغانی بانکنوټ؛ په تیره بیا دهغو په عنوان کی هم ولیدل شواو آن د شلمې پیړی د کتابونو په حاشیو کې هم ښکاري.

د هرات د مکتب په خپل وروستی پړاو کی، چې یو مترقی مرحله یې بللای شو د ډیرو بدیع، نویو او پرتمینو لاسته راوړنو لرونکی ده. په دغه پړاو کی ډیر تکړه انځورګرانو د پخوانیو ظوابطو او مضامینو په بدلون کی لاس درلود. په دغه دوره کی د میناتوری موضوعات عرفانی او اخلاقی و. له دی پرته غنایی موضوعات او مضامین هم لیدل کیدل، خو دغو موضوعاتو له عرفانی اړخ سره یې تړاو درلود. تاریخی موضوعات لږ و (لکه ظفرنامه، نما وقدرت، سلسله تیموری) چې په نویو انځورونو سره وړاندی شول چې په هغو کی د تیموریانو لخوا د بالاحصارونو د نیولو، د دوی د واکمنی، د سمر قند د جومات جوړولو او نورو چارو ته پاملرنه شوی وه. په دغه پړاو کی د ژوند ورځنی موضوعات هم د انځورګرانو د پام وړ وګرځیدل او د دربار د ژوند ځینی اړخونه په بی واسطه ډول انځور شول (د کار او کار کولو انځورونه، حمامونه، غیږی نیول د ټولنی معمول کسبونه) د میناتوری موضوع وګرځیده او د کوڅی او بازار خلکو هم د دغی دوری په هنری سلیقه کی ځان راڅرګند کړ. په عمومی توګه د دغی دوری د میناتوری په نوښتونو کی دری ټکی: طبیعت پالنه، واقعیت پالنه او سمبول پالنه او په تیره بیا د عرفان موضوع اوچته ښکاری. دهیواد په ډیرو ولایتونو لکه کندهار، مزار شریف، کابل، مشرقی او نورو کي په جوماتونو کي دا ډول انځورونه اوس هم شته.

د هرات په مکتب کی د میناتوری د هنر یو بل اړخ سره هم مخامخ کیږو چې د لومړی ځل لپاره په دغه دوره کی رامنځته شو. هغه د ښکلی خط او مرقعاتو یو ځای کیدل او په ښکلی خط د شعرونو لیکل و. په دی کار سره به د هنر د مینه والو هنری تنده ماته او د دوی د هنر خوښولو ذوق به وده ومونده او د راتلونکو نسلونو لپاره یوه الګو رامنځته شوه تر څو بل نسل د خپلو پخوانیو نسلونو د لاسته راوړنو پربنسټ خپل کار ته دوام ورکړی او د عنعنی په اډانه کی خپل نوښتونه پلی کړی. دغه بهیر د هنر پالو او هنر خوښونکو د ښکلا خوښونی او ښکلا پیژندنی انګیزه پیاوړی کوله او د نورو نویو آثار د ودی لاره یې هواره کړه او د دود – دستور د ټینګښت او دوام لپاره یې لوی خدمت ترسره کړ .

د دغی دوری د انځورګری یوه ځانګړتیا د بشپړو رنګونو د فضا د یوه نوی مفهوم په علمی او عملی بڼه بیانول دی. همدارنګه د سره رنګ له کورنی څخه کار اخیستل کم شول، خو د شنه، ارغوانی، ګلابی رنګونو دود زیات شو او د تور و سپین په پرتله یی استعمال زیات شو، دډیرو اوسنیو جوماتو انځورنه لکه دپل خشتی جومات اومبارکه روضه موږ ته دا ثابتوی.

په هنری تابلوګانو کي د پڅنو په تورلو کی د خوځنده حالاتو په ښودلو کی زیات نوښت ولیدل شو، خو لاسونه او پښی چندان سمی نه دی طراحی شوی، خو هغه واقعیت پالنه چې د ژوبو، ونو او ګلانو په ډیزاین کی لیدل کیږی. دغه حالت ځینی وخت د انسانانو د څیرو په ډیزاین کی هم لیدل کیږی، خو دغه ډول چلند د ثابت او وچ چلند او بی نوښته قواعدو د رامنځته کیدو لامل نه کیږی. د متن او انځور تر منځ د تعادل رعایت کول، د بدلون موندونکو سطوحو په کار وړل او د فطری وحدت ورکوونکو کرښو په کار وړل، د عناصرو ډیر ښه تناسب او انسجام، د طلایی رنګ زیات کارول، د انځور په تشه ځمکه باندی د ګلانو او بوټو انځورول او د سپین رنګ کارول د دی دوری یو څو نوری ځانګړتیاوی دی .

دلته موږ د بهزاد له کمال څخه سترګی نشو پټولای.کمال الدین بهزاد یو بیساری هنرمند دی چې د خپل ژوند پرمهال د ډیر زیات درناوی وړ څیره وه. دغه حقیقت د تیموریانو په دوران کی د ده د هنری فعالیت او بوختیا له دوام موندلو څخه څرګندیږی او د ده د کار دوام په دغو دوو بیلابیلو دورو کی د ده نوم نور هم اوچت کړ. زیات شمیر د هنر تاریخ لیکوالو چې زیاتره یې د کمال الدین بهزاد همزولی وو، د ده په هکله په ډیرو درنو کلماتو سره د ده یادونه کړی ده او غوره صفتونه لکه (ثانی مانی)، نادر العصر، (قدوه (سرمشق) المصورین) او (افضل المتاخرین فی التصویر) یی ورکړی دی. شواهد دا هم څرګندوی چې نوموړی په ۸۷۰ هجری قمری کال کی په هرات کی نړی ته سترګی پرانیستی. په ماشومتوب کی یتیم شوی او له میرک انځورګر سره وروزل شو. دغه انځورګر د ده د مور او پلار نژدی خپلوان و. بهزاد د دغه انځورګر تر روزنی لاندی کار وکړ او ډیره موده یی له هغه څخه زده کړه وکړه. ډیر کلونه وروسته په هرات کي د ده خوریيان حیدر علی نقاش، مظفر علی نقاش او رستم علی خطاط یادولای شو چې هر یو یې د هنر خاوندان و . په دې ترتیب دهرات مکتب یو میراثی او محلی جوت اړخ لري.

بهزاد د سلطان حسین له کتابتون څخه چې مدیر یې میرک و ډیره ګټه اوچته کړی ده او له هغو هنرمندانو سره یی اړیکی درلودی چې دغه کتابتون ته تلل راتلل. په هغه مهال کی بهزاد یو څه موده د استاد پیر سید احمد تر نظر لاندی

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنيزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیرلو مخکې په ځیر و لولئ

زده کړی وکړی. څومره چی معلومه ده، هغه لومړنی استاد چی بهزاد له هغه څخه د انځور لومړنی مشق او تمرین ترلاسه کړی (آقا میر کهروی) و چی د بهزاد له خپلوانو څخه پيژندل شوی دی.
دوست محمد هروی ليکی امير روح الله چی په ميرک باندی مشهور و په اصل کی د هرات او د کمان ګير ساداتو له کورنی څخه و، چی په لومړيو کی يی د قرآن شريف په تلاوت او حفظ بوخت و او وروسته يی بيا ښکلی ليک ليکلو باندی ژوند پرمخ بيوه ، خو کله يی چی پلار وفات شو د کتابونو په کتابت بوخت شو وروسته بيا له استاد ولی الله سره شاګرد شو او له هغه څخه يی تذهيب او کتاب ليکل زده کړل او ورپسی د انځورګری د زده کولو ليوالتيا ورته پيدا شوه.
کمال الدين بهزاد له آقا ميرک نقاش څخه پرته له يو شمير نورو استادانو څخه هم زده کړه کړی ده. بهزاد له نوموړو استادانو څخه په زده کړی سره وتوانيد چی خپله هنری طبع او بدايه استعداد او قريحه په کار واچوی. بهزاد د ميناتوری د هنر باريکی او رموز او د انځورګری بيلابيل طرزونه په ډيره مينه او شوق له خپلو استادانو څخه زده کړل او هنری کمال ته د رسيدو لامل شوی دی او هغه يی د يوه نامتو انځور ګر په توګه مشهور کړ. پرته له شک څخه چی د امير شيرعلی نوايی هر اړخيزه روزنه، ملاتړ او هڅونه هم ورسره وه. برسيره په دغو ټولو د بهزاد ځلانده استعداد، کوښښونه، هنر سره زياته مينه او د ميناتوری د باريک او ظريف هنر په زده کولو کی د ده خپله ورتيا هم ډيره د يادونی وړ ده چی د ده پر مهارت يی اغيزه لرله. بهزاد د هغی ليوالتيا له مخی چی هنر سره يی لرله، د هغه مهال په فرهنګی ټولنه کی د نورو هنرمندانو له منځه راوځليد او د نوم خاوند شو او د ميناتوری يوه لايق استاد په توګه وپيژندل شو، آن دا چی د امير شير علی نوايی نژدی ملګری او د زده کړی ملګری سلطان حسين بايقرا له بهزاد څخه هيله وکړه چی د ده په دربار کی په فرهنګی چارو بوخت شی. بهزاد به په هغو غونډو او مجلسونو کی چی د سلطان حسين بايقرا په دربار کی جوړيدل او هلته به ډير پوه او لايق شاعران، عالمان، وزيران، خطاطان او سندر غاړی راتلل، ګډون کاو او ځينی وخت به يی له دغو غونډو او مجلسونو انځورونه کښل، نو د ده دغه کار به د سلطان د ډيری خوښی لامل کيد.
هغه مهال چی بهزاد بوډا شو، نو خپل هنر يی ورو ورو خپلو هغو شاګردانو ته چی د ده شاوخوا راټول وو وسپار، ده به يواځی د هغوی کارونه ورسمول او اصلاح به يی ورته کوله. د افغانستان دغه نامتو هنرمند په ۹۴۲ هـ ق کال په هرات کی وفات او د مختار د غره په لمن کی خاورو ته وسپارل شو.

دوام لري

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزې بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له رااليرلو مخکي په ځير و لولئ